

«Quan parlem de les coses de l'Esperit, la raó sempre es queda a la porta»

EDUARD BRUFAU

Fotos: Agustí Codinach

Mn. Josep Rius-Camps
a l'ermita de Sant Pere
de Reixac.

Mn. Josep Rius-Camps, patròleg i investigador

A l'ermita de Sant Pere de Reixac, on viu des de fa més de quaranta anys, entrevistem el professor Josep Rius-Camps, teòleg, sacerdot i col·laborador de *Catalunya Cristiana*. Expert en patrologia, i amb un domini excel·lent del grec, Mn. Rius-Camps també s'ha dedicat a l'exegesi bíblica consultant els còdexs més antics que ens han arribat del Nou Testament. Des dels seus 88 anys ens parla de la tasca acadèmica que ha dut a terme i comparteix amb els nostres lectors què espera avui de l'Església.

Dotze anys comentant a Catalunya Cristiana l'Evangeli dels diumenges. Què representa per a vostè aquesta col·laboració?

Quan Mn. Jaume Aymar, l'aleshores director, em va proposar d'escriure a *Catalunya Cristiana* el comentari de l'Evangeli dominical, primer no ho vaig veure gens clar. Els dubtes em venien per la meua manera de ser i de treballar i per la mateixa idiosincràsia del setmanari, de caire més informatiu que acadèmic. Tanmateix, per amistat vaig acceptar. Això sí, parlant amb Mn. Aymar vaig posar com a condició que els comentaris els faria a partir de la versió de l'anomenat Còdex Beza, un dels grans i antics còdexs pels quals ens han arribat els evangelis. És un document que trobo interessant perquè considero que és més proper a l'original. A Mn. Aymar li va semblar bé i la veritat és que durant tot aquests temps ningú no m'ha fet mai cap objecció.

El text de l'evangeli que el lector troba a *Catalunya Cristiana*, òbviament, no està tret del Còdex Beza, sinó bàsicament dels còdexs Vaticà i Sinaític, els oficials. Per això, segurament algú deu haver notat que en el meu comentari hi ha alguna cosa que no s'avé ben bé amb el text que es proclama a missa. Aquestes diferències, però, he tingut cura de posar-les en cursiva. He de dir que arran precisament de la meua col·laboració a *Catalunya Cristiana*, he pogut anar aprofundint d'una manera privilegiada en els evangelis.

Fa poc temps ha nascut l'associació Text, que vol donar a conèixer la tasca que vostè ha fet.

Efectivament, ha sorgit d'un grup d'amics, i tenen la idea que a la llarga esdevingui una funda-

Comentant l'Evangeli dominical.

ció. Han pres aquest nom perquè el text, en aquest cas el text bíblic, és la base de l'entitat. Volen donar suport i continuïtat al treball que he fet juntament amb Jenny Read-Heimerdinger, amb qui col·laboro des de fa anys i amb qui sempre he tingut una bona entesa.

Abans de crear-la, algunes de les persones que ara han format l'associació ja m'havien proposat d'enregistrar els articles que escrivia per a *Catalunya Cristiana* i posar-los a l'abast en format digital. I amb el permís del vostre setmanari així ho hem anat fent. A part, l'associació Text acaba de publicar, amb el títol *De Lluc a Teòfil*, un recull dels meus comentaris a *Catalunya Cristiana* corresponents al cicle C, en què es llegeix l'evangeli de Lluc. Tenen previst fer el mateix amb els altres dos cicles, l'A, dedicat a Mateu, i el B, corresponent a Marc. Joan no té cicle litúrgic propi, sinó que el llegim molts diumenges de Quaresma i de Pasqua. Així i tot, l'associació es planteja publicar un quart cicle sobre l'Evangeli de Joan.

Com es va interessar per l'exegesi bíblica?

De formació soc sobretot patróleg. La tesi doctoral la vaig fer sobre Orígenes d'Alexandria, i de fet, durant molts anys, les classes que he estat impartint, tant a Alemanya, com a Roma i a Barcelona han estat sobre els Pares de l'Església. Posteriorment, em vaig anar interessant pels antics còdexs bíblics, contemporanis de molts dels Pares. I he de dir que la col·laboració setmanal a *Catalunya Cristiana* m'ha permès endinsar-me cada vegada més en el món de l'exegesi. Tant és així que fins i tot m'he hagut de trobar amb algunes reticències en el món acadèmic pel fet de ficar-me en temes d'Esriptura.

I des d'aleshores vostè s'ha centrat sobretot en els evangelis.

Vaig començar per Lluc. Avui ja queda fora de tot dubte que ell és l'autor no només de l'Evangeli, sinó també dels Fets dels Apòstols. Més encara, hem d'admetre que tots dos llibres, que ens han arribat separats, de fet són els dos volums d'una ma-

teixa obra. En el primer se'ns presenta Jesús davant d'Israel, i en el segon es tracta el desenvolupament de la comunitat cristiana.

Amb tot, la tesi que sostenim Jenny Read-Heimerdinger i jo mateix és que l'obra de Lluc no es pot qualificar pròpiament com a evangeli. D'evangelis, estrictament parlant, només n'hi ha dos: Marc i Mateu. Hem de pensar que un evangeli és un anunci de la fe en Jesús adreçat a tota una comunitat. En canvi, el text de Lluc és directament un escrit que s'adreça a una persona en concret, en aquest cas «l'excel·lentíssim Teòfil». Nosaltres hem arribat a la conclusió que es tracta del fill d'Anàs i cunyat de Cai-fàs, el summe sacerdot Teòfil del Temple de Jerusalem entre l'any 37 i el 41. La nostra hipòtesi és que, després de la crisi del judaisme derivada de la destrucció del Temple pels romans, Teòfil consulta el rabí Lluc sobre Jesús, demanant-li si era el Messies d'Israel. L'obra de Lluc és la resposta —positiva— a aquesta pregunta.

I ara, quin tema centra la seva recerca?

Actualment el centre del meu

estudi el constitueix Joan. Com en el cas de Lluc, de Joan he de dir que tampoc no és ben bé un evangeli. En el colofó final l'autor acaba dient: «Aquest és el deixeble que dona testimoni d'aquestes coses i que les ha escrites.» És un escrit, per tant. L'objectiu és explicar el Logos, la Paraula que es presenta en el pròleg. L'autor de l'escrit no vol figurar en el text perquè aquest és un dels defectes de la majoria d'apòstols, que es barallen per veure qui seurà a la dreta i a l'esquerra de Jesús, però que en el moment decisiu reneguen d'ell i el traïxen. En contrast, l'autor es presenta com el deixeble a qui Jesús estimava.

Com ens és presentat Jesús en l'obra de Joan?

Joan Baptista ens el presenta dient: «Heus aquí l'Anyell de Déu, que lleva el pecat del món.» Aquí s'han de destacar dues coses: que Joan es refereixi a Jesús com a Anyell només té sentit en el món jueu. Hem de tenir en compte que en la fe jueva els anyells són sacrificats la vigília de Pasqua i que, quan existia el Temple, el summe sacerdot amb la sang dels anyells perdonava els pecats d'Israel. Doncs bé, l'Evangeli

«La col·laboració a Catalunya Cristiana m'ha permès endinsar-me cada vegada més en el món de l'exegesi»

LUNET
FACILITY SERVICES

Mare Teresa de Calcuta
FUNDACION

**EL BENESTAR SEMPRE
COMENÇA AMB UN SOMRIURE**
- Mare Teresa de Calcuta

lunet.es
comercial@lunet.es · 902 010 977

de Joan és l'únic que situa la mort de Jesús la vigília de Pasqua, i més concretament a l'hora sexta, que és quan s'estan sacrificant els anyells al Temple. Per tant, Joan identifica clarament Jesús amb l'Anyell pasqual degollat. És a dir, presenta Jesús com el Messies, però no el Messies triomfador que esperava la majoria d'Israel, sinó un Messies sofrent.

El segon aspecte interessant de la frase de Joan Baptista és que diu «pecat del món», no pas «pecat d'Israel». Hi ha una voluntat clara d'universalitat, perquè amb Jesús comença una cosa completament nova i oberta. El projecte de Déu sobre Israel s'acaba en el moment que Jesús expira a la creu. La seva mort com a anyell sacrificat té sentit de perdó, però per a tota la humanitat.

Per cert, que Joan és l'únic dels evangelistes que utilitza el terme hebreu Messies, ungit, enlloc de l'equivalent grec, Crist. De fet, en tot el Nou Testament el mot Messies no apareix enlloc més, ni tan sols en les nombroses cartes de sant Pau.

Un moment de pregària durant una eucaristia.

Les dues úniques vegades que apareix és a l'Evangelí de Joan. La primera és en boca de l'apòstol Andreu, quan presenta Jesús al seu germà Simó Pere i li diu: «Hem trobat el Messies.» La segona vegada és la samaritana que fa servir aquesta paraula, i Jesús no té cap problema a identificar-se com el Messies que també esperen els samaritans, perquè vol aplegar totes les tribus d'Israel. Per això havia triat dotze apòstols, com a símbol de les dotze tribus.

La mort de Jesús a la creu en Joan és diferent de la dels altres evangelis.

Sí, i és molt interessant. Jesús no mor sol, sinó que al peu de la creu hi té les dones i el deixeble estimat. Podem entendre les seves darreres paraules com les seves darreres voluntats. Des de la creu Jesús deixa que la seva mare sigui acollida per la comunitat del deixeble estimat. Dels dotze no en diu ni una sola paraula, i aquest és un canvi important. El projecte que tenia no pot tirar endavant, la resta de deixebles l'han abandonat, i abans de morir el projecte recau en el deixeble estimat. Crec que els cristians hauríem d'haver estat més atents al sentit d'aquest

moment.

Com creu que l'hauríem d'entendre?

Les diferents Esglésies, ja sigui la catòlica, les protestants o les ortodoxes, tenen en comú presentar-se com la continuació dels dotze apòstols. Ara bé, seguint el Còdex Beza podem arribar a la conclusió que Jesús ressuscitat refusà restaurar el cercle dels Dotze. No saltres, contra la seva voluntat, hem restaurat el número dotze. La qüestió és quin tipus d'Església volem. Jo m'atreveria a dir que difícilment podem canviar l'Església de dalt a baix, però sí que puc constatar que avui hi ha unes formes noves de cristianisme. Aquests petits grups —que tant poden pertànyer a alguna de les Esglésies com anar per lliure— s'han adonat de quin és el nucli del missatge de Jesús: l'altre. El cristià ha de sortir d'un mateix i anar a trobar l'altre, sigui qui sigui, estimar-lo sense condicions.

Exemples concrets serien salvar i acollir, com fa l'Open Arms, les persones que s'arrisquen a ofegar-se al Mediterrani. Això és Evangeli! O també tenir cura dels malalts durant la pandèmia del Covid, com han fet tants metges i infermeres. Es tracta d'anar a trobar l'altre, no quedar-se tancat sobre un mateix, amb el propi ego, perquè llavors

el Regne de Déu no hi té entrada. Jesús mateix ens ho diu ben clar: «Estimeu-vos els uns als altres com jo us he estimat.» En Jesús tenim el model, el primer home que s'ha aixecat *ell mateix* d'entre els morts.

Quin balanç fa de la seva trajectòria com a investigador?

Allarg de la meua vida acadèmica sempre he procurat seguir el fil que he anat descobrint, encara que les conclusions que n'extragués no aconseguissin un gran consens. Tinc en compte les crítiques que se'm fan, però no deixo que em condicionin la línia de treball, perquè si no ja no em dedicaria a investigar. Faig unes propostes que crec que poden ser vàlides, i amb això no vull dir que jo tingui la raó. Quan parlem de les coses de l'Esperit, de l'experiència espiritual, la raó sempre es queda a la porta, i això fa difícil arribar a afirmacions totals i definitives. Els humans hem evolucionat fins a arribar a ser molt raonables, però Déu sempre va més enllà. Ell no va fer la creació perquè arribessin uns humans que tinguessin la raó, sinó perquè fóssim fills seus. Als qui el van acollir els va donar la capacitat de ser fills de Déu, com veiem en el pròleg de Joan. Ho podem arribar a ser gràcies a Jesús, el primer humà que ha arribat a ser totalment Déu.

«El cristià ha de sortir d'un mateix i anar a trobar l'altre, sigui qui sigui, estimar-lo sense condicions»

«Sempre he procurat seguir el fil que he anat descobrint, encara que les conclusions no aconseguissin consens»

NOVA WEB
WWW.CATALUNYACRISTIANA.CAT

MÉS ACCESSIBLE
MÉS CONTINGUTS
MÉS FORMATS
MÉS ACTUALITAT